

ІНСТИТУТИ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА РИНКУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА

INSTITUTES JOINT INVESTMENT IN THE MARKET OF FINANCIAL MEDIATION

У статті на основі аналізу існуючих підходів визначено особливості та сутність інститутів спільного інвестування, їх роль та місце на ринку фінансового посередництва.

In article on the basis of the analysis of existing approaches features and essence of institutes of joint investment, their role and a place in the market of financial mediation are defined.

Ключові слова: інвестиції, інститути спільного інвестування, фінансовий посередник, інвестиційний процес

Key word: investments, institutes joint investment, financial intermediary, investment process

Сучасний ринок фінансового посередництва в Україні перебуває в стадії становлення та розвитку. Саме фінансові посередники виступають тими суб'єктами, які забезпечують зростання ефективності взаємодії між іншими елементами економічної системи. Це виявляється у створенні дієвих механізмів, робота яких спрямована як на формування цілісного з точки зору функціонального охоплення фінансового ринку, так і на оптимізацію руху фінансових ресурсів, що надалі слугує меті економічного зростання держави в цілому. Важливу роль серед цих суб'єктів відіграють фінансові посередники інвестиційного типу. Саме вони є активними учасниками відносин з приводу акумулювання й розміщення вільних фінансових ресурсів фізичних та юридичних осіб, які є потужним інструментом активізації інвестиційної діяльності в країні. Сферою їх діяльності є складові

фінансового ринку, безпосередньо пов'язані з інвестиційною діяльністю - це, насамперед, фондовий ринок. Отже, інвестиційне середовище (як фінансова структура) передбачає наявність таких основних елементів: фінансових ринків, найважливіше значення з-поміж яких для фінансових посередників мають фондові ринки (ринок цінних паперів); фінансових інструментів (фінансових активів), головними з яких як за обсягами, так і за значенням є цінні папери. Зокрема, центральне місце в якій посідають фінансові посередники. Нині, серед фінансових посередників активними учасниками фондового ринку України є інститути спільного інвестування Інститути спільного інвестування - це різні за своїми характеристиками інвестиційні фонди, що створюються компаніями з управління активами (КУА), з метою залучення коштів дрібних інвесторів, за раху-

**Володимир
Ковтун**
асистент кафедри
банківських
інвестицій
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

**Volodymir
Kovton**
assistant of
Investment banking
Department
SHEI «Kyiv National
Economic
University named
after Vadym
Hetman»

нок яких формується портфель із різних інструментів фондового та грошового ринків.

Загалом, можна констатувати про велику складну економіко-правову та організаційну природу інститутів спільного інвестування (далі-ІСІ). Так, за своїм змістом ІСІ це досить складне, багатогранне, різновекторне поняття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. По даним напрямком дослідження працювала низка зарубіжних та вітчизняних наукових працівників: Галенко Т.В, Дороніна М.С., Леонов Д.А., Нагребельний В.П., Назарчук І.Р., Пересада А.А та інші вчені. Разом з тим суперечливими залишаються теоретичні та прикладні аспекти функціонування ІСІ, в тому числі реалізації їх інвестиційної діяльності

Виклад основного матеріалу. Фінансові посередники є важливими суб'єктами фінансового ринку, що забезпечують зростання ефективності взаємодії між позичальниками та кредиторами. Це відбувається завдяки тим спільним характерним рисам їх діяльності, які створюють додаткові переваги для всіх учасників таких відносин. Однак, існує низка таких фінансових посередників, які мають свої особливості з точки зору діяльності. Це зумовлює існування досить широкої класифікації фінансових посередників, що наочно зображена на рис 1.

Безумовно, в парабанківській системі, особливе місце займають інститути спільного інвестування. Зауважимо, що

перші інвестиційні фонди було створено у 1822 року в Бельгії, а згодом в 1849 році - у Швейцарії. Значного поширення, трохи пізніше, набули інвестиційні трастові компанії у Великій Британії. Загалом, останні мали в своєму арсеналі широкий спектр діяльності, що притаманний інститутам спільного інвестування, зокрема, випускали відповідну кількість акцій, що котирувалися на вторинному ринку цінних паперів і погашалися після завершення діяльності компанії. Одночасно важливо зауважити й те, що відбулося значне прискорення розвитку ІСІ в США. Так, в США існує поняття «кваліфікований інституційний інвестор» (англ. qualified Institutional Investor), який має право згідно до класифікації Комісії з цінних паперів та бірж США, брати участь в торгових операціях з цінними паперами без реєстрації цих цінних паперів в Комісії з цінних паперів та бірж США. Такий інвестор повинен мати під своїм управлінням не менше ніж 100 млн. дол. США [1, с]. На сьогоднішній день за кількістю інститутів спільного інвестування та величиною їхніх чистих активів США є безперечним лідером у світі. Далі йдуть такі країни, як Франція, Японія, Люксембург і Великобританія.

Зауважимо, що створення перших ІСІ в Україні, зіткнулося з проблемами концентрації власності. Такий не дуже привабливий імідж уповільнив ринок створення та відродження ІСІ. У свою чергу, на ринку почали користуватись новою термінологією - компанії

Рис. 1. Класифікація фінансових посередників

з управління активами, пайові та венчурні фонди. Нині Україна намагається використовувати європейську модель фондів спільного інвестування, що згідно з діючим в Україні законодавством ІСІ передбачає створення їх у формі корпоративного інвестиційного та пайового інвестиційного фонду.

У цьому контексті ми підходимо до розгляду видів ІСІ. Зокрема, ІСІ може бути диверсифікованого і недиверсифікованого виду. Важливо детальніше зупинитись на визначенні їх сутності, що відповідають наступній характеристиці:

- диверсифіковані ІСІ - інвестиційні фонди, активи яких можна інвестувати в обмежене коло інструментів ринку капіталів, відповідно до встановлених законодавством нормативів.

- недиверсифіковані ІСІ - інвестиційні фонди, щодо яких не існує жорстких вимог диверсифікації активів. Вони можуть здійснювати інвестиції у цінні папери, об'єкти нерухомості, корпоративні права, тощо. А, недиверсифікований ІСІ закритого типу, який здійснює виключно приватне (закрите) розміщення цінних паперів ІСІ серед юридичних осіб та фізичних осіб, є венчурним фондом.

Варто відмітити, що вивчення, систематизація та узагальнення існуючих у вітчизняній та міжнародній практиці підходів щодо природи і характеру інститутів спільного інвестування дають можливість сформулювати наступні ознаки (рис. 2):

Безумовно, в сучасних умовах української економіки інститути спільного інвестування набувають все більшої актуальності, як фінансова установа, яка здійснює накопичення та перерозподіл грошових коштів, що забезпечує гармонійний розвиток усіх сфер національного господарства.

Так, встановлено, що проблема розвитку інститутів спільного інвестування (ІСІ) в Україні набуває все більшої актуальності, з огляду на перспективи поширення діяльності інвестиційних фондів і компаній з управління активами, що забезпечують розвиток фінансового ринку й ефективне використання вільних коштів суб'єктів цього ринку. Це пов'язано як з активізацією інвестиційних процесів в Україні, так із забезпеченням ефективного використання вільних коштів суб'єктами господарювання, домогосподарств. Крім того, розвиток фондового ринку й активізація діяльності інститутів спільного інвестування забезпечує зростання зацікавленості іноземних портфельних інвесторів, що автоматично стимулює підвищення рівня корпоративної культури, створення прозорості та принципово іншої якості управління вітчизняними підприємствами [2, с.49].

Необхідність існування інститутів спільного інвестування обумовлюється низкою переваг, однак попри це варто також узагальнити недоліки функціонування цих установ, що визначені в табл. 1.

Рис. 2. Природа та характер діяльності ІСІ

Переваги та недоліки функціонування інститутів спільного інвестування

Переваги	Недоліки
<p>Здійснення диверсифікації, що зменшує ризик інвестиційного портфелю;</p> <p>Можливість отримання значного доходу від вкладених грошових ресурсів;</p> <p>Менші витрати часу на управління інвестиціями;</p> <p>Можливість досить оперативно вилучити вкладені кошти у випадку необхідності;</p> <p>Відсутність мінімального терміну інвестицій.</p>	<p>Відсутність механізму прав інвесторів ІСІ;</p> <p>Недостатній перерозподіл залучених ІСІ коштів;</p> <p>Дефіцит надійних фінансових інструментів;</p> <p>Не високий рівень активів на національному ринку;</p> <p>Надто висока конкурентоспроможність ІСІ порівняно з традиційними інструментами інвестування.</p>

У руслі нашого дослідження, звертаємо увагу на підвищення ролі та значення в економіці країни ІСІ, які стали повноцінним конкурентом банківському сегменту. Виходячи з цього, необхідно забезпечити рівні умови діяльності цих інститутів, а саме:

- вдосконалити законодавчо-нормативну базу функціонування ІСІ;
- створити загальну систему оцінювання потенційних ризиків;
- забезпечити гарантування інвестицій на фондовому ринку;
- підвищити рівень корпоративного управління;
- удосконалити стандарти розкриття інформації компаніями з управління активами.

В цілому, для подальшого розвитку ІСІ в Україні необхідно забезпечити зростання реальних доходів населення, забезпечити ефективну роботу інвестиційних фондів через професійний менеджмент, сформувавши позитивний імідж ІСІ серед населення та суб'єктів господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юркевич О. М. Визначення сутності та ролі інституційних інвесторів на фінансовому ринку. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/1628>
2. Перконос П. П. Особливості розвитку інститутів спільного інвестування в Україні на етапі відновлення національної економіки / П. П. Перконос // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. - Вип. 5 (108) / наук. ред. І. Г. Манцуров. - К., 2010. - С. 49-54.

3. Мошенський С.З. Фондовий ринок та інституційне інвестування в Україні: вплив на інвестиційну безпеку держави: монографія / С.З. Мошенський. - Житомир, 2008. - 432 с.

4. Колесник О.С. Інститути спільного інвестування: світовий досвід та українські перспективи: монографія / О.С. Колесник. - К., 2010. - 142 с.

REFERENCES

1. Yurkevych O. M. Vyznachennya sutnosti ta roli instytutsiynykh investoriv na finansovomu rynku. [Elektronnyy resurs] - Rezhym dostupu: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/1628>
2. Perkonos P. P. Osoblyvosti rozvytku instytutiv spil'noho investuvannya v Ukrayini na etapi vidnovlennya natsional'noyi ekonomiky / P. P. Perkonos // Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini :zb. nauk. prats'. - Vyp. 5 (108) / nauk. red. I. H. Mantsurov. - K., 2010. - S. 49-54.
3. Moshens'kyu S.Z. Fondovyy rynek ta instytutsiyne investuvannya v Ukrayini: vplyv na investytsiynu bezpeku derzhavy: monohrafiya / S.Z. Moshens'kyu. - Zhytomyr, 2008. - 432 s.
4. Kolesnyk O.S. Instytuty spil'noho investuvannya: svitovyy dosvid ta ukraiyins'ki perspektyvy: monohrafiya / O.S. Kolesnyk. - K., 2010. - 142 s.